

Wat is „patrimoniale bureaucratie”?

September 1974 werd de Ethiopische keizer Haile Selassie afgezet door de legerleiding. De revolutie die daarop volgde, is nog niet ten einde; in de loop van dit jaar verschenen in de kranten steeds grimmiger berichten over de terreur die het militaire bewind uitoefent, niet alleen tegen andersdenkenden, zich evenals de militairen op het marxisme-

leninisme beroepende, politieke groeperingen, maar ook tegen willekeurige burgers. Daarnaast woedt in de noordelijke provincie Eritrea een afscheidingsoorlog onverminderd voort. Vóór september '74 werden de Ethiopiërs in die oorlog gesteund met NAVO-materieel, ná september '74 door de Sowjet-Unie en Cuba. Een gewapend conflict met het

buurland Somalië, dat aanspraak maakte op het Ogaden-gebied in het oosten van Ethiopië, werd in het voordeel van Addis Abeba beslecht.

Aan de VU verscheen onlangs een proefschrift waarin werd teruggeblikt naar de periode die voorafging aan de Ethiopische revolutie. Het heette „Emergence, Expansion and Decline of Patrimonial Bureaucracy in Ethiopia 1907-1974” (Ontstaan, Expansie en Verval van de Patrimoniale Bureaucratie in Ethiopië 1907-1974). De schrijver, dr. H.

Keizerschap van Haile Selassie had zichzelf overleefd

Fragment uit proefschrift dr. H. K. Asmerom

„Haile Selassie was slachtoffer van zijn achtergrond. In de middeleeuwen zou hij een belangrijke, hervormingsgezinde monarch zijn geweest; in de twintigste eeuw was hij een anachronisme. Zijn ongeluk lag in het feit dat hij te laat geboren werd en te lang leefde. Zijn manier van regeren leidde niet vanzelfsprekend tot dienstbaar bestuur en naarmate Haile Selassie ouder werd, was hij waarschijnlijk steeds minder op de hoogte van wat er om hem heen gebeurde”, aldus de Ethiopië-kenner Blair Thomson. Hiermee lijken zowel de kenmerken, als de oorzaken van de onvermijdelijke ineenstorting van de patrimoniale bureaucratie te zijn gegeven. Omstreeks 1974 had het systeem een punt bereikt waarop het niet langer effectief was voor het handhaven van recht en orde en zou het snel ineen gaan zakken.

De positie van premier Aklilu Habte Wolde kreeg in de jaren '60 enig werkelijk aanzien. Formeel had de keizer in die jaren belangrijke bevoegdheden overgedragen aan de eerste minister, die, althans in theorie, de tweede man werd, meteen na de keizer. Tijdens een plechtigheid die gehouden werd ter gelegenheid van de overdracht van bevoegdheden van de keizer naar de premier en het kabinet verklaarde de premier voldaan, dat „voortaan het beginsel van gezamenlijke verantwoordelijkheid van het kabinet volledig van toepassing zou worden op het regeringssysteem in Ethiopië en dat de door de keizer aangewezen premier op zijn beurt de leden van het kabinet zou aanwijzen”.

De premier en zijn ministers zouden volledig verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse gang van zaken op de departementen, terwijl de keizer zich zou gaan wijden aan de belangrijkste staatszaken. Verwacht werd, dat de leden van het kabinet het voorbeeld in verdeling van de macht zouden volgen door bevoegdheden te delegeren aan hun ondergeschikten. Om het keizerlijk gebaar voor het volk beter verteerbaar te maken en ook om zoveel mogelijk publiciteit rondom de nieuw gevormde verantwoordelijke regering te verkrijgen, zei de premier: „Of het grote experiment dat de natie is begonnen zal slagen of falen, ligt in de handen van de regering die vandaag is gevormd. We zijn niet alleen verant-



woording verschuldigd aan zijne keizerlijke majesteit, dankzij wiens inzicht en visie we tot aan deze dag zijn gekomen; niet alleen aan het parlement waarin de gekozen afgevaardigden degenen vertegenwoordigen die hen hebben gekozen maar aan iedere Ethiopiër en aan de staat als belichaming van de wil van het volk. We vragen steun, begrip, hulp en samenwerking van iedere man en vrouw in dit grote land want zonder dat zal de weg zeer moeilijk te gaan zijn.”.

Geen macht

Er kunnen twijfels bestaan over de vraag in hoeverre deze hooggegrepen verklaringen oprecht gemeend waren. De ironie wilde, dat dezelfde man